

Küreselleşmenin Türkiye'deki Yükseköğretim ve Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri

The Effects of Globalization on Higher Education and Accounting Education in Turkey

Nida TÜREGÜN, Can Tansel KAYA

ÖZ

Finansal piyasalardaki gelişmeler ve uluslararası ticareti faaliyetlerin artmasıyla birlikte muhasebe eğitiminin küresel dünyaya uyum sağlamasına duyulan ihtiyaç küreselleşme ile beraber tetiklenmektedir. Bu çalışma, küreselleşmenin Türkiye'deki yükseköğretim işlevlerini ve muhasebe eğitimini nasıl etkilediğini açıklamaktadır. Ayrıca, çalışmanın amacı küreselleşmenin, yükseköğretim ve muhasebe eğitimine olan etkilerini odak grubu tekniği kullanarak SWOT analizi ile güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatları ve tehditleri oluşturarak mevcut durumu ortaya çıkarmaktır. İstanbul ilinde bulunan bir devlet, iki vakıf üniversitesinde ders vermekte olan toplamda 10 muhasebe ve finans öğretim üyesi ve görevlisi bir araya getirilerek, konu ile ilgili görüşler tartışılarak sekiz güçlü, beş zayıf, beş fırsat ve dört tehdit maddesi ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Küreselleşme, Yükseköğretim, Muhasebe eğitimi, SWOT analizi, Türkiye

ABSTRACT

Effects of globalization have become significantly apparent in every aspect. Along with globalization, the need for accounting education is being triggered by the development of financial markets and the elimination of barriers to trade. This study explains how some aspects of globalization affect higher education and accounting education in Turkey. Moreover, the aim of this study is to examine the effects of globalization on higher and accounting education by using focus group technique in order to perform a SWOT analysis to create strong sides, weak sides, opportunities, and threats. Ten accounting and finance instructors are brought together from one state and two foundation universities in Istanbul to discuss on the subject, and as a result, eight strong, five weak, five opportunity and four threat items emerged.

Keywords: Globalization, Higher education, Accounting education, SWOT analysis, Turkey

GİRİŞ

Küreselleşme; kültür, ticaret, iletişim ve diğer birçok çalışma alanlarındaki engelleri yıkarak, ülkeler arasındaki etkileşimli ifadeleri sistematik olarak yeniden yapılandıran bir gelişmedir (Ezeani, 2012). Bunun yanı sıra, mal ve hizmet ticaretiyle uğraşan bir dizi ekonomik süreç olarak tanımlanmış ve istih-

dam arayışında doğrudan yabancı yatırım ve göç gibi sınır ötesi finansmanı geliştirmiştir. Aynı zamanda dünya ekonomilerinin artan entegrasyonu, uluslararası pazarın büyüklüğünü arttırmıştır (Adeyemi & Fagbemi, 2010). Bilişim teknolojisindeki ilerlemeler, serbest ticarete yönelik engellerin azaltılması, daha açık toplumlar, kapitalizm ve eğlencenin popülerliği, dünya çapında işletmelerin hızla ilerlemesini arttırmıştır. Girişimcilik, sermaye,

Türegün N., & Kaya C.T., (2019). Küreselleşmenin Türkiye'deki yükseköğretim ve muhasebe eğitimi üzerindeki etkileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 9(2), 335-341. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.335>

Nida TÜREGÜN (✉)

ORCID ID: 0000-0002-1912-5095

Özyeğin Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye
Özyeğin University, School of Applied Sciences, Istanbul, Turkey
nidaturegun@gmail.com

Can Tansel KAYA

ORCID ID: 0000-0002-2177-4932

Yeditepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, İstanbul, Türkiye
Yeditepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, Istanbul, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 01.03.2019

Kabul Tarihi/Accepted : 29.03.2019

insan ve maddi kaynaklara ek olarak şirketler, küresel pazarın büyüklüğü ile uluslararası işlere yönelmiştir. Hal böyle olunca, dünya genelinde bağlantılılığı artıran bir fenomen olan küreselleşme; ekonomik, kültürel ve toplumsal değişimleri birleştirirken yüksek vasıflı iş gücünü eğitmekte, araştırma tabanına ve yenilik kapasitesine katkıda bulunmakta ve bilgi temelli küresel ekonomide rekabet gücünü belirleyen yükseköğretimi de yönlendirmektedir (Ball, 2016).

Kültürler arası ilişkide merkezi rolü olan yükseköğretim, karşılıklı anlayışı teşvik ederek gelecek için küresel ağlar kurmaya yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda bilgi ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmelerle sınır ötesi fikir, öğrenci, öğretim üyesi ve finansman akışı ile birlikte yükseköğretim de çevresini değiştirmektedir. Bu durum, küresel ölçekte ülkeler ve kurumlar arasında hem artan iş birliği hem de rekabet anlamına gelmektedir (Vincent-Lancrin & Kärkkäinen, 2009).

Diğer taraftan küreselleşme, finansal piyasaları da giderek daha fazla etkilemektedir. Küresel ticaretin ve üretimin artması, dünya çapında entegre sermaye piyasalarının oluşturulmasındaki ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu da muhasebe ve denetim uygulamalarının standartlaştırılmasına yönelik düzenlemelere yol açmıştır. Muhasebe ve denetim standartlarının uluslararasılaştırılması, muhasebe eğitimi büyük oranda etkilemiş ve küresel muhasebe eğitimi için hâkim bir ihtiyaç ortaya koymuştur (Civan & Yıldız, 2002). Her alanda uluslararası bağ ve alışverişi artırmak isteyen her ülke karşılaştırılabilir olan uluslararası muhasebe standartlarına göre finansal raporlama yapma bilgisine sahip olmalıdır (Terzi, 2010). Bu yüzden, muhasebe eğitimi de bu doğrultuda değişim geçirmektedir. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü ("United Nations Conference on Trade and Development-UNCTAD"), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu ("International Federation of Accountants-IFAC") ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırma Birliği ("International Association for Accounting Education and Research-IAAER") gibi uluslararası kuruluşlar, muhasebe eğitimi doğrudan etkileyen kurallar, standartlar ve kodlar geliştirerek bu ihtiyacı karşılamıştır (Köse, 2005).

Küreselleşmenin muhasebe eğitimine olan etkileri üzerine çalışmalar (Suljović, & Meta, 2017; Demir, 2012; Ezeani, 2012; Needles, 2010; Köse, 2005; Karreman, 2002; Çürük & Doğan, 2001) ve yükseköğretim üzerine çalışmalar (Varghese, 2018; Shea et al., 2018; Akkutay 2017; Özer, 2017; Breslauer, & Hazelkorn, 2016; Yılmaz, 2016; Collins, 2012) bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalar, küreselleşmenin etkilerini araştırmanın yapıldığı ülkelerdeki iki alanı da ele alan, yani yükseköğretim ve muhasebe eğitimi açısından mevcut durumu güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatlar ve tehditler çerçevesinden sunmamıştır. Yukarıdaki bilgilere istinaden bu çalışmanın amacı küreselleşmenin, Türkiye'deki yükseköğretim ve muhasebe eğitimine olan etkilerini SWOT analizi ile masaya yatırıp güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatları ve tehditleri oluşturarak mevcut durumu ortaya çıkarmaya çalışmaktır.

Bu çalışmada SWOT analizinin kullanılmasındaki tercih, Türkiye'deki yükseköğretim ve muhasebe eğitiminin güçlü yanlarını ve zayıf yanlarını ortaya koyarak kendisini tanımasını sağlamaktır. Ayrıca Türkiye'deki yükseköğretim ve muhasebe eğitiminin

fırsatlarını ve tehditlerini ortaya çıkararak rakiplerini tanımasını sağlamaktır. Bu çalışma birincil araştırma tekniklerinden odak grubunu tercih etmiştir. Nedeni, ilgili meslek grubundan bireyleri bir araya getirerek fikir alışverişi yapıp yeni fikirler üretilmesini sağlamaktır.

Bu çalışmanın, küreselleşmenin Türkiye'deki yükseköğretim ve muhasebe eğitimindeki fırsatları ve eksik yanlarını ortaya çıkararak ilgili birimleri, akademisyenleri, öğrencileri ve bireyleri bilgilendirmesi amacına yönelik olmasından dolayı literatüre önemli katkısı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca SWOT analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda, uluslararası muhasebe eğitimine geçiş sürecini kısaltmak ve kolaylaştırmak hedeflenmektedir.

SWOT analizini gerçekleştirmek için araştırma yöntemlerinden odak grubu tekniği kullanılmıştır. İstanbul ilinde bulunan bir devlet, iki vakıf üniversitesinde ders vermekte olan toplamda 10 muhasebe ve finans öğretim üyesi ve görevlisi bir araya getirilerek, konu ile ilgili görüşler tartışılarak sekiz güçlü, beş zayıf, beş fırsat ve dört tehdit maddesi ortaya çıkmıştır.

Küreselleşmenin Yükseköğretim Üzerindeki Etkileri

1970'den itibaren gelişmiş ülkeler, bilgi toplumuna geçmeye başlamış ve bunun sonucunda bilgi ekonomisi diye adlandırılan küresel ekonomik bir yapı oluşmaya başlamıştır. Bu başkalaşım, toplumların üniversiteler üzerinde eğitim beklentisini artırmıştır. Bilginin ortaya çıkmasından ve paylaşılmasından yükümlü olan üniversitelerde yükseköğretim yapısının, beklentileri karşılayacak şekilde değiştirilmesi gündeme getirilmiştir (Akkutay, 2017). Sürekli değişim içinde olan dünya, ülkemizin de bu değişim çarkına dâhil olmasını zorunlu kılmıştır ve Türkiye de tüm bu gelişmelerden etkilenecek dünyaya ayak uydurmaktadır. Küreselleşme ile her alanda yaşanan hızlı gelişmeler sebebiyle Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Birliği Komisyonu, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi önemli kuruluşlar yükseköğretimi kendi gündem konularının arasına alarak küresel dünyaya uyum sağlamak açısından yapılandırılması gerektiğini vurgulamışlardır (Yükseköğretim Kurulu, 2007).

Üniversiteler üzerinde vurgulanan iki ana beklenti bulunmaktadır. İlki, daha fazla öğrenciye eğitim vermek ikincisi, hızlı bir şekilde ortaya çıkan yeni bilgilerin ve alanların hepsini kapsayacak şekilde programlarını genişletmektir (Yükseköğretim Kurulu, 2015). Ulaşım ve iletişim maliyetlerinde yaşanan düşüş ve artan destekler, sınır ötesi yükseköğretimdeki büyümeye hız vermiş ve son 10 yılda yükseköğretimin başlıca eğilimlerinden biri olmuştur. Geçmiş yıllarda ortaya çıkan akademik araştırmalarda, araştırmacıların hareketliliğinde olan artış ile beraber uluslararası iş birliği ile üretilen bilimsel makaleler iz bırakmıştır (Vincent-Lancrin & Kärkkäinen, 2009). Yükseköğretimin hem araştırma hem de öğretim misyonu, küresel bir perspektif gerektirmektedir. Üniversiteler, yeni nesil öğrencileri küresel birer vatandaş ve küresel zorlukların çözümüne katkı sağlamaya yardımcı olacak bireyler şeklinde eğitmelidir. Eğer öğrenciler kapalı bir ulusal yükseköğretim sisteminin sınırları içinde tutulurlarsa küresel sorunları çözümlenmede hiçbir rol oynayamayacaklardır (Van der Wende, 2017).

Küreselleşmenin bazı yönlerinin yükseköğretim işlevlerini nasıl etkilediğini, çok sayıda planlamanın yapıldığı tek yer olan Avrupa Birliği çalışmalarında görülebilmektedir. Kökü 1957 Roma Antlaşması'na dayanan ortak pazarın gelişmesi, ülke sınırları boyunca eğitimcilerin hareket etmesini kolaylaştırmak için güçlü bir ilgi yaratmıştır (T. C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013). Bu da her bir Avrupa Birliği üniversitesindeki diğer ortak pazar ülkelerinden gelen öğrenci sayısını artırmak için toplam öğrenci sayısının yüzde 10'unu sağlaması hedefi doğrultusunda ortak bir çaba harcatmıştır. Bu hedefe ulaşmak için Avrupa Birliği, "yurtdışında eğitimi" teşvik eden ve bu amaçla sübvans edilen bir dizi program hazırlamıştır. Bunlardan biri olan Erasmus programı, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin hareketliliğini teşvik etmek için finansal yardım kullanarak üniversiteler arasındaki iş birliğini teşvik etmektedir. Kuruluşundan bu yana, bir milyondan fazla insan, sunduğu fırsatlardan yararlanmış ve 29 Avrupa ülkesinden yaklaşık 2500 üniversite katılmıştır (Newman et al., 2010).

Zamanla, Avrupalılar en iyi öğrencilerin çoğunun Birleşik Devletler (ABD) veya İngiltere'ye gittiğini fark etmiş ve rekabet etmek zorunda kaldıklarını açıkça görmüştür. Diğer kaygıların yanı sıra Avrupalılar, farklı tip dereceler üzerindeki karışıklığın azaltılması (üniversitelerin birbirlerinin derecelerini kabul etmedeki isteksizliği) ve Avrupa üniversitelerinin cazibelerinin artırılması gerektiğini düşünmüştür. Bunun sonucu olarak 1999 yılında Bologna'da "Avrupa Yükseköğretim Alanı" oluşturulmuştur. Diğer adımların arasında Bologna Anlaşması, üç yıllık bir lisans ve iki yıllık yüksek lisansın 2010 yılından itibaren standartlaştırılması çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, standartları sağlamak ve akreditasyon konularını ele almak için yeni bir kalite ajansı olan "Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Ağı" kurulmuştur. Buradaki amaç, üye ülkelerde aynı kalite ölçütleri değerlendirme ve denetleme süreçlerinin kullanılmasını sağlayarak saydamlığı artırmak ve diplomaların tanınmasında karşılaşılan sorunları ortadan kaldırmaktır (Newman et al., 2010).

Küreselleşme aynı zamanda sanal eğitim, program ve kurumsal hareketlilik gibi yeni hareketlilik biçimleri yaratmaktadır. Doğru koşullar göz önüne alındığında toplumlar, küresel yükseköğretim kurumlarının gelişmesinden yararlanacaktır. Dünya üzerinde hareket eden öğrenci sayısı sadece 20 yılda iki katına çıkmıştır. Bunun en büyük nedenlerinden biri İngilizce öğretilen programlardan mezun olan öğrencilerin küresel işyerlerinde daha rahat iş bulabilmeleridir. Bu yüzden, Avrupalılar bazı programlarını, hızlı bir şekilde iş dünyasının uluslararası dili haline gelen İngilizce dilinde öğretmeye başlamıştır. Avrupa'daki üniversitelerin %30'u İngilizce programlar sunmaktadır (Rocca, 2003).

Yükseköğretimde yabancı öğrenci hareketliliğinin artırılmak istenmesinin ardında yatan sosyal ve ekonomik amaçlar da bulunmaktadır. Sosyal amaçlara örnek olarak Sokrates ve Erasmus programlarıyla Avrupa Birliği, kültürler arası iletişimi artırarak anlayış ve dayanışmayı geliştirmeyi ve ortak bir bakış açısının oluşumunu sağlamayı amaçlamaktadır. Benzer bir amaç doğrultusunda 1991 yılından itibaren Uzak Doğu'da da öğrenci hareketliliği programları oluşturulmuştur. Ekonomik amaçlara örnek olarak Almanya, Fransa, Kanada ve ABD gibi ülkeler,

ülkelerinde okumaya gelen yabancı öğrencilerin arasından iyilerini seçerek ileride bu seçilmiş öğrencileri kendi nitelikli işgücüne katmayı istemektedir. Avustralya, İngiltere, Yeni Zelanda gibi bazı ülkeler ise, ülkelerinde okumaya gelen yabancı öğrencilerden aldıkları yükseköğretim harçları ile ek finansal kaynak oluşturmak amacını gütmektedirler (Newman et al., 2010).

Küreselleşmenin Muhasebe Eğitime Etkileri

Fikirler, müzikler, inançlar ve ürünler, bir bölgeden diğerine aktarılırken, içinde yaşadığımız ve iş yaptığımız dünya gitgide küçülmektedir. İnsanların, kendi sınırlarının ötesinde olan olaylardan etkilenmeden, sadece alışık oldukları rahat parametreler içinde çalışabilmeleri imkânsız hale gelmiştir. Bu entegre ekonomik ve sosyal sistemler ağı, kendi alanlarındaki uygulamaları güncellemek istemeyen birey ve toplumlar için artık bir tehdit unsuru haline almıştır. Ancak, ekonomimizdeki ve toplumumuzdaki küreselleşmeyle beraber gelen değişim durumunu benimsemeye istekli olan bireyler çeşitli fırsatlardan yararlanmaktadır. Kültür olgusu, ülkelerin sosyal, ekonomik ve kurumsal düzenlemelerini etkilediği gibi bir alt kültür olan muhasebe uygulamalarını da etkilemektedir. Özellikle muhasebe sektörünün bu değişime ayak uydurması önemlidir (Kaya & Ötken, 2014).

Uluslararası muhasebe standartlarına yönelik bir tercih yeni bir şey değildir ve dünya pazarları daha iç içe geçtikçe, dünya çapında finansal tabloları daha karşılaştırılabilir hale getirecek bir dizi evrensel standardın gerekliliği gittikçe daha belirgin hâle gelmektedir. Verimlilikteki artış, finansman şirketleriyle ilişkili maliyetlerin düşmesine yol açacak ve bu da küresel ekonomik büyümeyi destekleyecektir. 'Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri' ("United States Generally Accepted Accounting Principles-US GAAP"), yakın zamana kadar kurumlar arasında muhasebe ve finansal raporlama için kullanılan standartlar kümesi olarak kabul edilmiştir. Ancak, evrensel olarak kabul edilmemiş ve ilerleyen iş dünyasını kapsayacak kadar hızlı bir şekilde ilerlememiştir. Bu da bugünün ekonomik yapısını idare etmek için daha donanımlı yeni bir raporlama standartları dizisinin geliştirilmesine yol açmıştır (Ghio & Verona, 2015).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ("International Accounting Standards Board- IASB") tarafından kurulan yeni raporlama standartları dizisi, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ("International Financial Reporting Standards-IFRS") olarak bilinmektedir ve kamu kuruluşları tarafından daha fazla benimsenmekte olup, GAAP'ın iş dünyasında kullanılan baskın muhasebe kuralları dizisiyle yer değiştirmeye başlamıştır. UFRS, GAAP ile birçok benzerliği paylaşmaktadır. Ancak, bugünün iş dünyasında faaliyet göstermeye daha uygun hale getiren değişiklikleri de içermektedir. Yıllar geçtikçe, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyan ülke ve kuruluşların sayısı artması ve yeni standartların ortaya çıkmasından dolayı GAAP kuralları değiştirilmiş ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları dünya genelinde genişlemeye devam etmiştir (Kelly, 2014).

Kendi alanında rekabet edebilmek ya da güncel kalabilmek için alınan muhasebe eğitimi, değişen dünyaya ayak uyduran standartların bilgisini mutlak suretle içermelidir. Muhasebe

kavramları farklı bölgelerde öğretilip uygulandığından dolayı, eğitim sistemi dünya çapında ekonomiler ve kültürler hakkında bir farkındalık yaratmalıdır. Yerel ve bölgesel farklılıkları değiştirmeden dünya çapında tek tip bir muhasebe eğitimi hayata geçirmek mümkündür. 21. Yüzyılın taleplerini karşılayacak etkili bir eğitim programının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi, gözden geçirilmiş ve ayrıntılı bir müfredat gerektirecektir. Muhasebe eğitimine ilişkin uluslararası kılavuzların kapsamına, bölgesel ve yerel özelliklerin etkisini anlayarak dâhil olmak gerekmektedir.

IFAC'ın hazırladığı uluslararası eğitim kılavuzuna göre muhasebe müfredatı finansal muhasebe, yönetim muhasebesi, mesleki etik, vergilendirme, iş ve ticaret hukuku, denetim, finans ve finansal yönetim derslerini kapsamalıdır. UNCTAD, genel olarak IFAC rehberliğini desteklemektedir. Ayrıca, UNCTAD mesleki yeterlilik şartlarının küresel uyumlaştırılmasını teşvik etmek için bir kılavuz hazırlamıştır (Karreman, 2002). Bu kılavuza göre muhasebe müfredatı temel muhasebe, finansal muhasebe, yönetim muhasebesi, ileri finansal muhasebe, vergilendirme, bilgi entegrasyonu, muhasebe bilişim sistemleri, iş hukuku, denetim, işletme finansmanı ve finansal yönetim derslerini kapsamalıdır (United Nations, 2003). Muhasebe alanında yapılacak staj, bu derslere ek olarak ön görülmektedir. Ders programının son ayağı olan staj, teoriyle uygulamayı birleştirecek bir köprü görevi ifa etmektedir. Bu bağlamda, özel sektör kurumları, denetim firmaları, endüstri veya resmi bir kuruluşta staj yapılması öğrencilere deneyim kazandıracaktır.

Küreselleşme sayesinde günümüzün hızlı bilgi akışı, IFAC hakkında birçok yayını kitlelerle buluşturabilmektedir. Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), bilgiyi yaymada kullanılan çok güçlü araçlardır. BİT'in ortaya çıkışı, öğrencileri küresel bilgi ve fikir ağına bağlamak için tasarlanan yeni öğrenme ufğunun olanaklarını yaratmıştır (Ezeani, 2012). Bunlardan biri, muhasebe eğitiminin tüm yönleriyle eğitimcileri, araştırmacıları ve diğer ilgili profesyonelleri uluslararası olarak ilgilendiren Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırma Derneği'dir (IAAER). Ayrıca IFAC, çevrimiçi kitapçılardan ücretsiz olarak indirilebilecek yayınlar sunmaktadır.

Ders programının küreselleşmesi ile beraber, ders kitaplarındaki içeriklerin de değişmesi gerekliliği artık tartışılmaz olmuştur. Diğer taraftan öğretim metodolojisi, sadece teorik öğretimden ziyade artık vaka kullanımına yönelmelidir. Öğrencilere yeni bir standardın öğretilmesi için gerçek vaka incelemeleri ve vaka çözümleri üzerine düzenlenen konferans sunumları kaynak olarak kullanılmalıdır (Shinn, 2009).

Küreselleşmenin güçlenmesiyle beraber alınan eğitimdeki müfredat içeriğinin uluslararası içerikli olmasına doğru yönelmeler bulunmaktadır (Meier & Smith, 2016). Nedeni ise öğrenciler mezun olduklarında yurtdışında ya da yurtdışı temelli şirketlerde çalışmak istemeleridir. Kendi ülkelerinde gördükleri eğitim sadece ulusal temelli kalırsa bu öğrenciler kendilerini hazırlıksız hissetmeye başlayacaktır (Sikkema & Sauerwein, 2015). Bu adaptasyonu sağlayan üniversiteler her zaman bir adım daha ileride olacaklardır. Aynı şekilde küreselleşmenin bir etkisi de yurtdışından Türkiye'ye dört yıllık tam eğitim ya da "Erasmus/Exchange" programlarıyla

gelip eğitim gören öğrencilerdir. Ders programında yapılacak olan uyumluluk ve düzenlemeler bu öğrencilerin daha fazla ülkemize gelmesine sebebiyet verecektir çünkü gördükleri eğitim aynı seviyede olacaktır. Özellikle "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına" aşına olmak gelişen iş dünyasına ayak uydurmak için şimdilik yeterli olacaktır ve herhangi bir şey kaçırdıklarını hissetmeyecektir.

YÖNTEM

SWOT (GZFT) analizi, literatürün geniş kısmında nitel bir analiz olarak kullanılmaktadır. SWOT kelimesi İngilizce kısaltma olup S harfi güçlü ("strength"), W harfi zayıf ("weakness"), O harfi fırsat ("opportunity") ve T harfi ("threat") kelimelerinin baş harflerini temsil etmektedir. Niteliksel SWOT analizinin en önemli özelliği, iç ve dış çevre analizine yer vermesidir. İç çevre analizi ile araştırılan konunun ya da bir örgütün güçlü ve zayıf yanlarını tespit ederek dış çevre analizi ile fırsat ve tehditlerin karşılaştırılması yapılabilmektedir. Bu şekilde mevcut durum değerlendirilerek stratejik bir görüş ortaya konulabilmektedir. SWOT analizi, planlama yapmak için dikkate alınması gereken bir unsurdur (Dyson, 2004). Bu çalışma, küreselleşmenin muhasebe eğitimine olan etkilerini SWOT analizi ile masaya yatırıp güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatları ve tehditleri oluşturarak mevcut durumu ortaya çıkarmaya hedeflemektedir (Nelson et al., 1998; Spencer, 2003).

SWOT analizini gerçekleştirmek için araştırma yöntemlerinden odak grubu tekniği kullanılmıştır. Odak grup görüşmeleri için uygun katılımcı sayısı Byers ve Wilcox'a göre (1988) 8–12 kişi, MacIntosh'a göre (1981) 6–10 kişi, Kitzinger'e göre (1995) 4–9 kişi, Goss ve Leinbach'a göre (1996) 15 kişi, Morgan (1997) ve Gibbs'e göre (1997) 6–12 kişi, Edmunds'a göre (2000) 8–10 kişidir. Edmunds'a göre (2000) grubun 10 kişiden fazla olması grubun dinamiğini düşürebilmekte, katılımcılar arasındaki etkileşim etkisini yitirebilmekte ve grubun kontrolü daha da zorlaşabilmektedir. Bu yüzden bu çalışma için uygun odak grubu katılımcı sayısı 10 olarak belirlenmiştir.

Katılımcılar İstanbul ilinden seçilmiştir. Nedeni ise diğer illerde bulunan üniversitelerden katılımcıların bir araya gelmesi zaman uygunluğu, yol ve konaklama masraflarının fazlalığı açısından oluşturulamamasıdır. Ayrıca, Türkiye'deki üniversitelerin önemli bir oranı (yaklaşık %30) İstanbul ili içinde yer almaktadır. Bu çalışmada üniversite seçimi yaparken eğitim kalitesini kanıtlamış olduklarından en az 20 yıldır faaliyette olan üniversiteler ele alınmıştır. İstanbul ilinde muhasebe/finans dersi veren öğretim üyesine sahip ve en az 20 yıldır faaliyette olan üniversite sayısı 18'dir. Bununla birlikte örneklem büyüklüğünün hesaplanması için Karasar (1998)'in kullandığı formülden yararlanılmış ve %95 güven aralığında örneklem büyüklüğü üç üniversite olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak İstanbul ilinde bulunan bir devlet, iki vakıf üniversitesinde ders vermekte olan toplamda 10 muhasebe ve finans öğretim üyesi bir araya getirilmiştir. Aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

- Güçlü yanları ortaya çıkarmak için sorulan sorular:
  - o Küreselleşme ile Türkiye'de uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi vermenin avantajları nelerdir?
  - o Küreselleşme ile Türkiye'de uluslararası bir yükseköğ-

retim ve muhasebe eğitimi gören öğrencilerin ne gibi güçlü yanları olacaktır?

- Zayıf yanları ortaya çıkarmak için sorulan sorular:
  - o Küreselleşme ile Türkiye’de uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi verilmesinde geliştirilmesi gereken yönler nelerdir?
  - o Küreselleşme ile uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi verilmesinde Türkiye’nin zayıf yönü olarak gördüğünüz özellikler nelerdir?
- Fırsatları ortaya çıkarmak için sorulan sorular:
  - o Küreselleşme ile Türkiye’de uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi vermenin fırsatları nelerdir?
  - o Küreselleşme ile Türkiye’de uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi vermenin öğrenciler ve akademisyenler açısından bir adım önde olmasını sağlayacak gelişmeler nelerdir?
- Tehditleri ortaya çıkarmak için sorulan soru aşağıda yer almaktadır.
  - o Küreselleşme ile Türkiye’de uluslararası bir yükseköğretim ve muhasebe eğitimi vermede tehdit olarak gördüğünüz durumlar nelerdir?

BULGULAR ve TARTIŞMA

Konu ile ilgili görüşler tartışılarak sonuçlar eşliğinde küreselleşmenin yükseköğretim ve muhasebe eğitimine etkilerinin SWOT analizi oluşturulmuştur.

Güçlü Yönler

- Nitelikli öğrenciyi kendine çekerek ülkeye beyin göçü sağlamak.
- Ortak kavramlar, tanımlar, terminoloji ve ilkeler üzerinde bir ortak payda sağlayarak uluslararası kalite güvencesi altında eğitim vermek.
- Ağ toplumunun (“network society”) yükselişinde yer almak. Kısacası dünya insanları arasında bir iletişim olanağı sağlamak.
- Ulusal düzeydeki düşünce biçiminden uluslararası düzeye geçmek.
- Ülkeler arası bilgi alışverişinin sağlanması.
- Bilgi çağına uyum sağlayabilen, yaratıcı, verimli ve rekabetçi yükseköğretim standartlarına sahip olmak.
- Küresel sorunları veya krizleri çözümlenmeye yardımcı olmak.
- Hızla artan çok uluslu organizasyonların ihtiyacını karşılayacak küresel odaklı nitelikli iş gücü yetiştirmek.

Zayıf Yönler

- Türkiye’de, az sayıda üniversitenin uluslararası eğitim müfredatını uygulaması.
- Yeni bir düzenleme çerçevesine duyulan ihtiyacın belirlenmemesi.
- Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin hareketliliğine ilişkin mevcut engellerin bulunması.

- Uluslararası düzeyde ders verecek öğretim eleman sayısının az olması.
- Tek bir ders programına geçmedeki uyumluluk süreci.

Fırsatlar

- Ortak bir yabancı lisanın düzenleyici kuruluşlar tarafından zorunlu tutulması (doçentlik atamasında yabancı dil zorunluluğu)
- Çok uluslu şirketlerde çalışmak isteyen Türk öğrenciler tarafından yükseköğretim talebindeki artış.
- Yabancı öğrenciler tarafından yükseköğretim talebindeki artış.
- Eğer küresel ve yerel muhasebe eğitimine dengeleyici düzenlemeler getirilirse, yükseköğretimde küreselleşme, uluslararası standartlaştırmayı ve tek düzeliği zorunlu kılmaz.
- “Sınırsız” (borderless) yükseköğretim pazarının ortaya çıkması.

Tehditler

- Daha az öğrencinin öğrenmek istemesi üzerine ulusal muhasebe çerçevesinin erozyonu.
- Hareketlilik sayesinde kalifiye öğrenci ve öğretim üyelerinin yurtdışına göç etmesi veya beyin göçünün yaşanması.
- Etkileşimden dolayı karmaşık kültürel gelişmelerin yaşanması.
- İyi düzenlemeler olmazsa yükseköğretimdeki farklılıkların ve özgünlüklerin ortadan kalkması.

Yukarıda oluşturulan SWOT analizinde güçlü yanlar hem birimler hem akademisyenler hem de öğrenciler açısından cevaplar değerlendirilerek analiz edilmiştir. Bulgulara bakıldığında uluslararası yükseköğretim ve muhasebe eğitimine sahip olmak, ortak kavramlara ve bilgiye hâkim olmayı beraberinde getirecektir. Bu nedenle uluslararası düşünce oluşumunu, iletişimi, alışverişi ve iş gücü yetiştirmeyi artıracaktır. Buna ek olarak nitelikli öğrencileri kendine çekerek ülkeye beyin göçü sağlanacağı ve küresel sorunları çözümlenebilecek bireyler yetiştireceği sonucuna ulaşılmıştır.

Zayıf yanlar, hem Türkiye için hem de yurt dışı yükseköğretim ve muhasebe eğitimi açısından cevaplar değerlendirilerek analiz edilmiştir. Bulgulara bakıldığında uluslararası yükseköğretim ve muhasebe eğitimine geçmede yeni bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır. Bu düzenlemenin eksikliğinden kaynaklı az sayıda üniversite uluslararası eğitim müfredatı uygulamaktadır. Uluslararası eğitim müfredatını uygulamak için ise uluslararası düzeyde ders verecek öğretim eleman sayısının azlığı Türkiye’nin zayıf noktası olarak yansımaktadır. Ayrıca yurtdışında belirli bir süre okuma veya ders vermek isteyen öğrencilerin ve öğretim üyelerinin önünde vize alma, maddi sıkıntı, belirli sayıda başvuru, İngilizce seviyesi vb. mevcut engellerin bulunması da zayıf yönlerin arasında yer almaktadır.

Fırsat bulgularına bakıldığında uluslararası yükseköğretim ve muhasebe eğitimine sahip olmak yabancı dil öğretimini artıracığını, uluslararası şirketlerde çalışmak isteyen öğrencilerin

yurtdışı yerine Türkiye’de öğretim görmeyi tercih edeceğini ve aynı zamanda yabancı öğrencilerin de Türkiye’de okumayı tercih edeceğini ortaya koymaktadır. Böylelikle sınırsız (“borderless”) yükseköğretim pazarının ortaya çıkması sağlanacaktır. Bunlara ek olarak dengeleyici düzenlemelerin gelmesi durumunda öğrenciler hem yerel muhasebe eğitimini tam olarak alacak hem de uluslararası muhasebe eğitimine hâkim olacaktır.

Tehdit bulgularına bakıldığında uluslararası yükseköğretim ve muhasebe eğitimine sahip olmak dengeleyici düzenlemeler yapılmazsa özgünlüklerin ortadan kalkarak ulusal muhasebe çerçevesinin erozyonuna, kalifiye öğrenci veya öğretim üyesinin yurtdışına giderek beyin göçünün yaşanmasına ve etkileşimden dolayı karmaşık kültürel gelişmelerin yaşanmasına neden olabileceği ortaya çıkmıştır.

SONUÇ

Küreselleşme, Türkiye’deki bireylerde, bankacılıktan muhasebe mesleğine kadar sektörün tümünde belirgin etkiler yaratmıştır. Bu çalışma, muhasebe eğitimine odaklanmıştır. Küreselleşme hızla yayıldıkça iş ortamındaki dinamikler değişmekte; dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının da değişimleri zorunlu hâle gelmektedir. Muhasebe alanında görev ifa eden kişinin yaptığı işin doğası, evrensel gelişime uyum sağlaması elzem olduğundan dolayı her zaman değişecektir. Öte yandan, küreselleşmenin etkisiyle kullanılan yazılım programlarının da geliştirilmesi söz konusudur (Ezeani, 2012). Geleneksel muhasebe hizmetlerine yönelik talepler giderek durgunlaştırmış ve bu nedenle hızla değişen iş ortamı, muhasebe hizmetlerine olan ihtiyacı da değiştirmektedir. Hâl böyle olunca, bahsi geçen etkilerin üstesinden gelmenin ilk ve en önemli yolu, sağlanan muhasebe eğitimindeki radikal değişiklikler olmaktadır.

American Accounting Association, 1984 yılında çok geniş bir çalışma yapmış olup; Amerika Birleşik Devletleri’nde süregelen muhasebe eğitiminin geleceğini tartışarak bu konuda kesin ve yenilikçi adımların atılmasını öngörmüştür (Foster & Bolt-Lee, 2002). Bugün, Amerika’nın muhasebe eğitiminde geldiği tartışmasız noktanın tohumları 35 yıl önce atılmış olup; Türk muhasebe eğitiminin de benzer yenilikçi adımları atması gerekmektedir.

Dünyada ve özellikle Avrupa’da şirketlerin büyük çoğunluğu, finansal raporlamalarını UFRS’ye göre yapmaktadır. 2006 yılında Türkçe’ye çevrilerek Türkiye Muhasebe Standartları olarak yayınlanan bu standartlar, BDDK ve SPK tarafından kendilerine bağlı kurumlarda kullanılmak üzere kabul edildi. 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca, UFRS’nin kullanım alanı daha da genişledi. Belli ölçekteki tüm anonim ve limited şirketler, mali tablolarını 1 Ocak 2013’ten itibaren bu standartlara göre hazırlamakta olup; Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK) düzenlemesiyle yelpaze daha da genişlemiştir (Deloitte, 2018; T. C. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu-KGK, 2016).

Mezun olduktan sonra muhasebe ile ilgili alanlarda çalışmak isteyen öğrencilerin üniversite eğitimi alırken en azından

UFRS ile ilgili genel bir bilgiye sahip olmaları günümüzde bir şart halini almıştır. Bunun için de ders programlarının gerekli yönleriyle gözden geçirilmesi, öğretim materyallerinin güncellenmesi ve bu bilgileri öğrencilere aktarabilecek öğretim elemanlarının kendilerini yeterli donanım ile yetiştirmeleri gerekmektedir. Türkiye’nin yükseköğretim kurumları, özellikle de üniversiteler, öğrencilerinin ihtiyaç duyduğu tüm becerileri yeniden oluşturmalarıdır. Mezun olan öğrencilerin sadece kendi yetkinlik alanlarında donanımlı olmalarının yanı sıra, dünyadaki olaylar hakkında da bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Muhasebe ve ilgili alanlardan mezun olmuş olan Türk üniversite mezunları ancak bu şekilde, küresel arenada rekabet edebilir. Buna ek olarak, konulara hakim olmak da yetmemektedir. Küreselleşmenin yıllar içerisinde izlendiği en belirgin alan, uluslararası kabul görmüş lisanın artık İngilizce olarak tescillenmiş olmasıdır. Mezunlarımızın hem finansal raporlama alanındaki becerileri mecburi olmuştur; hem de İngilizce lisanına mutlak suretle hakimiyet zorunlu hâle gelmiştir. Uyumlu ve küresel bir ders programı çatısında eğitim gören bir öğrenci, sosyal ve kişisel becerilere vurgu yaparak etkileşimli iletişim kurabilme, takım içerisinde çalışabilme, temel bilimsel ve teknolojik becerileri kazanabilme, yerel ve uluslararası düzeyde iyi rekabet edebilme ve kültürel olarak okuryazar olabilme özelliğine sahip olur.

Küreselleşme, sadece paydaşların muhasebeye yönelik sürekli eğitim ihtiyacını yaratmakla kalmamış, aynı zamanda geleceğin küresel işgücü olacak mezunların yetiştirilmesi için yerine getirilmesi gereken muhasebe müfredatında da bir boşluk yaratmıştır (Ergüden vd., 2016). Bu yüzden, Türkiye için hazırlanmış SWOT analizindeki zayıf noktaların fırsata dönüştürülerek ülkemizin küresel arenada rekabetçi, eş düzey yerine takip edilen ülke konumuna gelmesi için eğitim alanında kendini yeniden yapılandırması şart hâlini almıştır.

KAYNAKLAR

- Adeyemi, S. B., & Fagbemi, T. O. (2010). Audit Quality, Corporate Governance and Firm Characteristics in Nigeria. *International Journal of Business and Management*, 5(5), 169-179.
- Akkutay, E. A. (2017). Yükseköğretimde Küreselleşme Ve Yansımaları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-16.
- Ball, R. (2016). Why we do international accounting research. *Journal of International Accounting Research*, 15(2), 1-6.
- Breslauer, T., & Hazelkorn, E. (2016). Globalization Broadens Higher Education. *International Educator*, 25(4), 18-21.
- Byers, P. Y., & Wilcox, J. R. (1988). Focus groups: An alternative method of gathering qualitative data in communication research. 74th Annual Meeting of the Speech Communication Association, New Orleans, LA.
- Civan, M., & Yıldız, F. (2003). Globalleşme Sürecinden Muhasebe Meslek Eğitiminin Etkilenmesi. 6. *Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, 16-19.
- Çürük, T., & Doğan, Z. (2001). Muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini karşılama düzeyi: Türkiye örneği. *ODTÜ gelişme Dergisi*, 28(3-4), 281-310.
- Collins, A. (2016). *Higher Education Globalization and Student Mobility: A Case Study of Comparison of Tourism and Hotel Management Schools*. Conference Paper, CAUTHE 2016, 722.

- Deloitte. (2018). *Kapsamlı Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, (UFRS)*. Retrieved from <https://www.deloitteacademy.com.tr/Seminars/11>
- Demir, B. (2012). Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler ve Meslek Yükseköğretiminde Verilen Muhasebe Eğitime Yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 109-120.
- Dyson, R. G. (2004). Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick. *European journal of operational research*, 152(3), 631-640.
- Edmunds, H. (2000). *The focus group research handbook*. New York: McGraw-Hill.
- Ergüden, E., Kaya, C. T., & Sayar, A. Z. (2016). Muhasebe Eğitiminin Yeniden Sekillendirilmesine Bütünsel Bir Bakış (A Holistic Look at Restructuring Accounting Education). *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(1), 124-135.
- Ezeani, N. S. (2012). The place of globalization on accounting education in Nigerian tertiary institutions. *Singaporean Journal of Business Economics and Management Studies*, 1(4), 46-55.
- Foster, S., & Bolt-Lee, C. (2002). New competencies for accounting students. *The CPA Journal*, 72(1), 68-71.
- Ghio, A., & Verona, R. (2015). Accounting harmonization in the BRIC countries: A common path? *Accounting Forum*, 39(2), 121-139.
- Gibbs, A. (1997, Winter). Focus groups. *Social Research Update* (19). Retrieved from <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU19.html>
- Goss, J. D. & Leinbach, T. R. (1996). Focus groups as alternative research practice. *Area*, 28(2), 115-123.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi-kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karremman, G. H. (2002). *Impact of globalisation on accountancy education: promoting educational exchange and facilitating educational development*. International Accounting Standards Committee Foundation, Research Publication. London, UK.
- Kaya, C. T. & Ökten, A. B. (2014). Kültür Olgusunun Muhasebe Hileleri Üzerindeki Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 7(2), pp. 63-80.
- Kelly, E. (2014). *The Effect of Globalization on Accounting Education*. Retrieved from <http://ezinearticles.com/?The-Effect-of-Globalization-on-Accounting-Education&id=8448514>
- Kitzinger, J. (1995). Qualitative research: introducing focus groups. *British Medical Journal*, 311, 299-302.
- Köse, Y. (2005). *The Effects of Globalization On Accounting Education: International Regulations And Recent Developments*. 104-115. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/53032849.pdf>
- MacIntosh, J. (1981). Focus groups in distance nursing education. *Journal of Advanced Nursing*, 18(12), 1981-1985.
- Meier, H. H., & Smith, D. D. (2016). Achieving Globalization of AACSB Accounting Programs with Faculty-Led Study Abroad Education. *Accounting Education*, 25(1), 35-56.
- Morgan, D. L. (1997). *Focus groups as qualitative research*. California: SAGE.
- Needles Jr, B. E. (2010). Accounting Education: The Impact of Globalization. *Accounting Education: An International Journal*, 19(6), 601-605.
- Nelson, I. T., Bailey, J. A., & Nelson, A. T. (1998). Changing Accounting Education with Purpose: Market-Based Strategic Planning for Departments of Accounting. *Issues in Accounting Education*, 13(2), 301-326.
- Newman, F., Couturier, L., & Scurry, J. (2010). *The Future of Higher Education: Rhetoric, Reality, and The Risks of The Market*. United States: John Wiley & Sons.
- Özer, M. (2017). Türkiye’de Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Son On Beş Yılı. *Journal of Higher Education & Science/ Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 177-184.
- Rocca, F. (2003). *Study Notes an Uptick in Programs Taught in English at European Colleges*. Retrieved from <https://www.chronicle.com/article/Study-Notes-an-Uptick-in/110800>
- Shea, K., Turner, S., & Nerad, M. (2018). Globalization and Strategies for the Internationalization of Higher Education: A Comparative Study of Brazil and Australia. Retrieved from http://www.sturneroliveira.com/uploads/1/1/9/3/119386023/edlps_594_globalization_of_higher_education_final_paper.pdf
- Shinn, S. (2009). Ready or not, here comes IFRS. *BizEd Magazine*, 8(4), 44-50. Retrieved from <https://bized.aacsb.edu/articles/2009/07/ready-or-not-here-comes-ifrs>
- Sikkema, S. E., & Sauerwein, J. A. (2015). Exploring Culture-Specific Learning Styles in Accounting Education. *Journal of International Education in Business*, 8(2), 78-91.
- Spencer, K. (2003). Approaches to Learning and Contemporary Accounting Education. In *Education in a Changing Environment Conference Proceedings*.
- Suljović, E., & Meta, M. (2017). The Effects of Globalization in Accounting Profession and Education with Emphasis on Management Accounting. *Ekonomski Izazovi*, 6(12), 32-45.
- T. C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2013). *Avrupa Birliğinin tarihçesi*. Retrieved from https://www.ab.gov.tr/_105.html
- T. C. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2016). Kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar. Retrieved from [http://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/6727/Tablo-3-Kamu-Yararını-İlgilendiren-Kuruluşlar-\(KAYİK'ler\)-\(01.09.2016-İtibarıyla\)](http://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/6727/Tablo-3-Kamu-Yararını-İlgilendiren-Kuruluşlar-(KAYİK'ler)-(01.09.2016-İtibarıyla))
- Terzi, A. (2010). *Muhasebe Mesleği ve Rize’deki Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Van der Wende, M. (2017). How do globalisation forces affect higher education systems? *University Web News*, 465. Retrieved from <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20170620114312877>
- Varghese, N. V. (2018). Globalization and Cross-Border Mobility in Higher Education. *Educational Access and Excellence*, 1, 9-29.
- Vincent-Lancrin, S., & Kärkkäinen, K. (2009). *Globalization and Higher Education: What might the future bring?* France: OECD Publishing. Retrieved from <http://www.oecd.org/edu/imhe/44302672.pdf>, Erişim Tarihi: 1.02.2018.
- Yılmaz, D. V. (2016). Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinde Uluslararasılaşma Süreci: Stratejik Planlar Üzerinden Bir Değerlendirme. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 21(4), 1191-1212.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007). *Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi*. Ankara: YÖK.
- Yükseköğretim Kurulu. (2015). *Yükseköğretim Kurulu Stratejik Planı 2016-2020*. Ankara: YÖK.
- United Nations. (2003). *International accounting and reporting issues: 2003 Review*. New York: United Nations.